

ODONTOLOGISKA SAMFUNDETS I FINLAND ÅTTIOANDRA VERKSAMHETSBERÄTTELSE

Styrelsen har haft följande sammansättning: ordförande Monika Böök, viceordförande Marika Doepel, sekreterare Veronica Lindgren, skattmästare Ulrika Sundén, klubbhövding Ina Rönning, pressnämndens ordförande Ann Nordlund-Törnqvist, kursnämndens ordförande Minna Backman, ledamöter Gunlög Lönngren och Camilla Svedberg-Smeds. Maj Heilimo-Branders har varit adjungerad ledamot. Juniormedlemmar har varit Shirin Afrasiabi och Matilda Rehula.

Revisorer och verksamhetsgranskare

CGR-revisor Thérèse Haldin-Holmström från Revico Grant Thornton Oy har varit revisor och Revico Grant Thornton Oy har varit suppleant. Verksamhetsgranskare har varit Marina Kuhlefelt och Carola Strömberg, suppleant John von Schantz.

Tremannarådet

Tremannarådet har under året bestått av Ulf Bäckman, Maria Sundberg och Carola Strömberg.

Stipendierådet

Stipendierådet har under året bestått av Yrsa Le Bell, Kaj Finne och Jukka Meurman.

Medlemmar

Samfundet hade vid årets slut 278 ordinarie medlemmar, 11 hedersmedlemmar, 21 korresponderande medlemmar samt 27 juniormedlemmar. Nyinskrivna under året 11 ordinarie medlemmar, 8 juniormedlemmar. Utskrivna 8 medlemmar, 4 avlidna.

Kansliet

Kanslist har varit Ann-Katrin Viertola. Kansliet fungerar i Finlands Tandläkarförbunds lokaler på Malmgatan 30 i Helsingfors. Kanslisten har haft telefontid måndag-torsdag kl. 12-14. Kansliet och kanslisten är gemensamma med Helsingin Seudun Hammaslääkärit – Helsingforsregionens Tandläkare r.y.

Klubblokalen

Klubblokalen TANDEM på Fredriksgatan har använts för kursverksamhet, månads-, styrelse- och övriga möten. Tandläkarorganisationer har även haft möjlighet att utnyttja Tandem.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften för Helsingforsregionens medlemmar (Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla, Kyrkslätt, Sibbo) har varit 100 euro och för medlemmar på andra orter 50 euro. Utomlands bosatt medlem, som i sitt nya hemland tillhör en tandläkarorganisation, betalar halv landsortsavgift d.v.s. 25 euro. Juniormedlem betalar ingen medlemsavgift.

Möten

Samfundet har haft 9 ordinarie möten besökta av i medeltal 16 personer. Årsmötet och månadsmötena i januari, februari, mars, april, maj, oktober, november och december hölls på Tandem. Septembermötet hölls på restaurang Johannes på Hanaholmen i Esbo.

PROGRAMKOMMITTÉNS ÅRSBERÄTTELSE

Programkommittén har haft följande sammansättning: Marika Doepel, ordförande, Ina Rönnerberg och Annika Norrman. Programkommittén har strävat till att förse månadsmötena med ett varierande och intressant föredragsprogram samt ordnat 1 kamratafton och 1 juniorafton. Som ett resultat av programkommitténs, festkommitténs, kursnämndens och styrelsens arbete har Samfundet under året haft nedanstående månadsmötesprogram.

Föredrag och mötesprogram

Årsmötet: OL Ilse Stenholm: "Samfundet fram till idag – en tillbakablick i historien"

Februarmötet hölls i FLS utrymmen på Annexet, Johannesbergsvägen 8, Helsingfors
Professor Anu Kantele: "Multiresistenta bakterier"

Marsmötet: OL Kaj Rönnerberg: "La Palma, fjärran från massturism"

Aprilmötet: Kamratafton, OL Mikael Skogman: Tandvård med speciell omsorg - NFH-kongress på Island

Majmötet: Guidad rundtur på Riddarhuset med Gunilla Peräsalo, middag på restaurang Shelter, Kanalstranden 7, Helsingfors

Septembermötet: Guidad tur på Hanaholmen

Oktobermötet: OL Pirkko Grönroos: Senaste nytt angående SOTE

Novembermötet: OD, spec.tdl Jenni Hjerpe: Materialval vid implantatprotetik

Decembermötet: Familjejulfest med frågesport

Juniorafton: 9.10. Room Escape

Marika Doepel

Månadsmöte 23.3.2018

Denna vårvinterkväll skulle ursprungligen handla om sociala medier, men talaren blev tvungen att backa ur, så istället tog Kaj Rönnerberg oss 10 samfundister med på en resa till La Palma, fjärran från massturism. Det var alltså inte till Palma de Mallorca, och nej; inte Las Palmas heller, utan till La Palma, den nordvästligaste av de åtta bebodda Kanarieöarna. Vi fick följa med till byn Puntagorda, så långt från flygfältet man kan komma och på andra sidan ön i förhållande till huvudstaden Santa Cruz de La Palma där de stora kryssningsfartygen lägger till. Vi fick möta husvärderna Carlos, konstnären Goretti, cigarrmakaren Pancho och Barbara; den mångfaldiga mästaren i mandelknäckning i samband med byns årliga mandelblomsfestival.

Vi fick höra om öns näringsgrenar genom tiderna, allt från den lilla lusen som förr i världen var sättet att få fram kungliga mantlars röda färg, till silkes- och sockerrörsodling, det misslyckade försöken med att odla avokado till dagens huvudnäring bananodling med miljöhoten den utgör i

form av stor vattenåtgång och risk för att de skyddande plasttaken blåser sönder. Även tobaksindustrin lever vidare i form av hemmaverkstäder och vinodling är på uppgång, tyvärr med en del skövling av fina gamla pinjeskogar som följd, men vinerna blir bättre år för år. I tiderna var Santa Cruz en rik och livlig handelsstad för amerikafararna då ön är sista anhalten före Atlanten. De vackra gamla balkongerna vid strandgatan är de mest fotograferade på ön.

En mindre munter del av La Palmas historia är den blodiga och svekfulla spanska erövringen på 1400-talet. Guancher, eller på La Palma Benhaoritas, hette ursprungsbefolkningen på Kanarieöarna. De var ett fredligt folk, troligtvis härstammande från berberna som ingen riktigt vet hur de kom till öarna, eftersom de saknade båtar. De anses ha ätit gofio, ett mjöl som nuförtiden ofta innehåller majs och kan köpas i butikerna. Här och där på La Palma kan man se gamla väderkvarnar för malande av gofio och i grannkommunen till Puntagorda håller en kvarn på att sättas i funktionsdugligt skick igen med tillhörande litet museum. Guancherna bodde i grottor och nuförtiden har lokalbefolkningen sommarstugor byggda i grottor vid stränderna.

Sandstränder finns det bara tre lite större av på La Palma, vilket har skyddat ön från massinvasion av turister. En ytterligare garant för att turismen hålls småskalig är att hela ön år 2002 blev ett av Unescos biosfärreservat. Luften är otroligt klar (jag har ingen annanstans sett så blå himmel), vilket utnyttjas av forskare i det astronomiska observatoriet uppe på den högsta bergstoppen, Roque de los Muchachos, 2426 meter, där också Finland är med som finansiär. På grund av observatoriet måste all gatubelysning vara gul och riktad neråt. La Palma är en av världens högsta öar i förhållande till sin yta, så höjdskillnaderna är stora på La Palma, vilket utgör en liten utmaning för oss vandrings-turister. Turisterna som kommer är främst tyskar, av vilka en del väljer att bosätta sig permanent, vilket inte alltid är så populärt bland lokalbefolkningen, eftersom tyskarna har en tendens att gärda in sina residens och därmed begränsa den form av allemansrätt som traditionellt rått på ön. Det finns nästan tusen kilometer utmärkta vandringsleder på La Palma, allt från lokala rutter till vandringar runt hela ön och över vulkankammen på mitten. La Palma har en vacker och varierande natur som kan delas in i tre olika områden; i söder liknar klimatet det på Lanzarote och Fuerteventura, i mitten grannön Teneriffa och i norr är det likt Madeira. Med gröna pinjeskogar, blått hav och blå himmel gör La Palma sannerligen skäl för sitt smeknamn, La Isla Bonita - den vackra ön.

*****

Medan vi avnjöt middag i form av brässerad lammentrecôte, rosmarinpotatis, kronärtskocka, spenat, svampsås, sallad och till efterrätt apelsin-kvarg pannacotta med jordgubbar, fortsatte diskussionen om La Palma och övriga resmål vid matbordet. Ett annat aktuellt samtalsämne var de betydligt vardagligare bekymren med nya patientdatasystem. I kväll hade vi för första gången Annemarie 'Manda' Kalén-Michelsson som hjälp i köket, vilket fungerade bra och underlättade arrangemangen betydligt.

Ina Rönnberg

Samfundets vårutflykt 2018 gick till Riddarhuset i Helsingfors.

Det hände sig vid den tiden, då prydnadsträden stod i sin fagreste blomning i Riddarhuskvären, dvs. torsdagen den 24.5.2018, att Samfundet samlades till vårutfärd för guidad rundvandring i det anrika Riddarhuset ett stenkast från Alexandersgatan i Helsingfors. Med var 23 personer, 14 ordinarie medlemmar, en avec, samt ett glädjande stort antal juniormedlemmar, hela 8 stycken. Hoppas denna förnyringstrend håller i sig!

Vi som deltog samlades först utanför i vårsolen och mottogs sedan i samlad trupp av kvällens ciceron Gunilla Peräsalo. Hon bekantade oss på ett insiktsfullt och intressant sätt med detta 'Adelns hus', en fin historisk byggnad ritad av arkitekten Georg Theodor Chiewitz och färdigställd år 1862.

Under vår tur fick vi höra om för vårt land avgörande viktiga historiska händelser, såsom Borgå lantdag år 1863. En hel mängd från skolans historietimmar bekanta personnamn nämndes under den intressanta guidningen. Vi fick också tillräckligt med egen tid att gå omkring i riddarsalen och beundra de intressanta adelsvapnen, som täcker tre av salens väggar. Vi blev inte helt på det klara med om anekdoten gällande vapnet för den fiktiva adelssläkten von Streber, som skulle ha hängts upp av några beskäftiga män i arbetsoveraller och försedda med en stege, verkligen håller streck, eller är berättelsen en i serien urbana Helsingforslegender. En frågetimme avslutade besöket, varefter vi tackade för oss och tågade ut.

Efter det informativa och samtidigt lättsamma besöket i Riddarhuset, tog vi oss till restaurang Shelter på Skatuddssidan av kanalen, där ett månadsmöte först hölls. Vi välkomnades med ett glas läskande skumvin. Vår ordförande fick anstränga sig för att få sin röst hörd under månadsmöteshandlingarna i restaurangsalen, inte därför att mötesdeltagarna skulle ha varit bångstyriga, utan på grund av den höga ljudvolymen i bakgrunden. Därefter följde en riktigt läcker måltid serverad i litet avvikande, för många av oss överraskande kärll.

Efter dessa gemensamma upplevelser tillönskade vi varandra en riktigt angenäm och oförglömlig sommar, vilket det också kom att bli åtminstone vad sommarvädret beträffar!

Kaj Rönnberg

Juniorafton 9.10.2018

Glädjande många juniorer (närmare bestämt 16) deltog i årets juniorafton, där målet var att fly. Vi var nämligen i Tennispalatsets Room Escape, där det finns tre olika rum som man ska ta sig ut ur. Man har en timme på sig att samarbeta i grupp, hitta ledtrådar och lösa olika uppgifter för att klara sig till friheten. Sitter man fast kan man få tips ibland. En av grupperna hade stulit en portfölj full med diamanter och skulle hitta det optimala gömstället för den och ta sig ut ur stugan innan polisen kom. En annan grupp var en del av det första bemannade flyget till mars, men mars-kapseln gick sönder vid landningen och uppdraget gick ut på att ta sig tillbaka till moderfarkosten. Den tredje gruppen var arkeologer som kommit underfund med var Mayaindianernas heligaste skatt finns. Men inga skattletare har tidigare överlevt expeditionen... I själva verket var det bara en av grupperna som lyckades lösa gåtorna inom utsatt tid, även om de andra också var hisnande nära.

Även om uppdraget misslyckades kom alla ändå välbehållna ut och vi kunde ta oss de några hundra metrarna till Itsudemo och deras rikliga buffébord. Det fanns massor av sushisorter att välja mellan; till och med en med banan, hallon och grädde på, varma såser med ris och nudlar till och så förstås efterrätt. Jag tror nog ingen skulle ha flytt särskilt fort därifrån mera efter att ha stoppat i sig av alla godsaker...

Ina Rönnberg

Månadsmöte 22.11.2018

En skara odontologer hade samlats för månadsmöte med föredrag denna torsdagkväll i november. Många hade träffats på Samfundets träffpunkt i samband med Tandläkardagarna i Mässcentrum tidigare under dagen. Efter ett kort månadsmöte hörde vi John von Schantz läsa upp några minnesord över Mårten Segercrantz, som gått bort 15.10.2018.

Dagens föredrag hölls av odontologie doktor, specialisttandläkare i protetik och bettfysiologi, Jenni Hjerpe, under rubriken "Materialval vid implantatprotetik". Först fick vi en inblick i behandlingsplanering före implantatplacering. Utöver grundläggande bakgrundsuppgifter, anamnes och tandstatus, är det viktigt att planera in den optimala positionen av implantatet. Utrymmeskraven för implantat samt analog och digital planering med hjälp av guideskena diskuterades. Särskilt vid omfattande arbeten och då tandläkaren är mindre erfaren, ger guideskenan en större precision vid implantatplacering. Detta belystes med hjälp av patientfall.

Andra temat i föredraget var materialval, och hur valet påverkar kostnader, hållbarhet, passform, biokompatibilitet och estetik. Jämförelse gjordes mellan material som metallkeramik, kompositfasader, litiumdisilikat, zirkonia och oädla metallegeringar, som kobolt-krom. Genomsnittlig överlevnad och typiska komplikationer presenterades. Zirkonia har under utvecklingens gång fått bättre estetiska egenskaper i och med höjd translucens, men exempelvis kan zirkonia mot zirkonia bli obekvämt i bettet på grund av de hårda ytorna. Val av konstruktion, exempelvis titanstomme med cementerad krona eller patientspecifika titandistanser, jämfördes också. I många lägen fungerar enligt Jenni litiumdisilikat- eller zirkoniakrona med patientspecifik titandistans bäst.

Tredje helheten i föredraget handlade om arbetsflöde och möjliga problempunkter. Här diskuterades bl.a. användbarheten av CAD-CAM-lösningar vid implantatprotetik, om broar lönar sig att planera på fixtur- eller distansnivå samt hur man med hjälp av den protetiska lösningen kan kompensera för ett mindre optimalt placerat implantat exempelvis med hjälp av nya, vinklade skruvkanaler. Cementerade och skruvretinerade kronor jämfördes, och trots att en review-studie påvisat att cementerade kronor ger upphov till fler tekniska och biologiska komplikationer, finns det forskning som visar att val av cementering/skruvretinering inte påverkar förekomsten av peri-implantit.

Jenni avslutade föredraget med att sammanfatta att grundlig tredimensionell planering av behandling, patientspecifikt materialval och att känna materialet och tekniken väl är viktigast i materialval vid implantatprotetik.

Jenni har i Finland verkat vid tre olika universitet, men flyttade till Schweiz i somras och bor nu i närheten av Zürich.

Efter det intressanta föredraget avnjöts middag, med bl.a. en mycket god boeuf bourguignon.

Ulrika Sundén

KURSNÄMNDENS ÅRSBERÄTTELSE

Kursnämnden har haft följande sammansättning: Minna Backman ordförande, John Liljestrand sekreterare, Lisa Grönroos, Raoul Hannus, Rosita Kantola, och Nina Närvänen. Kursnämnden har sammanträtt 5 gånger. Under året har kursnämnden ordnat tre kurser.

Minna har deltagit i Apollonias planeringsmöten 25.1 2018 i Tuohilampi, 2.3 i Apollonias lokaler på Bulevarden och 30-31.8 i Mathildedal.

Minna Backman och Nina Närvänen deltog i Årskursus 12-13.4.2018

Minna Backman och Lisa Grönroos deltog i Riksstämman i Stockholm den 14-16.11.2018.

Under Tandläkardagarna 22 - 24.11.2018 i Mässcentret i Helsingfors hade Samfundet engagerat Professor Lars Gahnberg att hålla föredrag: " Allt fler tänder på äldre" på svenska och på engelska " Dental caries in the elderly patient - a challenge for the dental team".

I "Parodontologi-Kommunikation-Resultat", Helsingfors 26.1. (6t)

Kursgivare: Övertandläkare Clas Virdeborn.

Deltagare: 22 tandläkare.

II "Rationell Endodonti – En resa genom kanalen", Helsingfors 20.4. (6 t)

Kursgivare: Övertandläkare/TUA, PhD Lisbeth Dahlström.

Deltagare: 25 tandläkare.

III "Allmänmedicin potpurri", Hanaholmen, Esbo 21 - 22.9. (10 t)

Kursgivare: OD John Liljestrand, prof. Hanna Thorén, docent Dan Nordström, MD Milla Rosengård-Bärlund, OD, spec. tandl. Marina Kuhlefelt, OD, spec. tandl. My Blomqvist, OD, spec. tandl. Lisa Grönroos

Deltagare: 42 tandläkare.

Minna Backman

Kursen Rationell endodonti - En resa genom kanalen 20.4.2018 med Lisbeth Dahlström på Tandem

Under kursen diskuterade vi processen från frisk pulpa till pulpit och apikal parodontit, utmaningar inom endodontin, patientfall, ny teknik, vad som kan orsaka problem, behandling och hur man kan få bättre kontroll.

Sjukdomsförlopp och diagnostik

Pulpit är en process från frisk till inflammerad pulpa. Redan vid initialkaries blir det en lokal inflammatorisk reaktion i pulpan. Pulpan är såtillvida en unik struktur att den saknar förmåga till självläkning (bortsett från bildning av sekundärdentin), den har ingen expansionsmån och den är i ett slutet rum. Ökat vätsketryck leder till sammantryckta venkapillärer och risk för lokal stas och ischemi. Någonstans på linjen mellan frisk och nekrotisk pulpa går gränsen för när pulpiten blir irreversibel och behöver rotbehandling.

Bara en tiondel av pulpiterna har symptom. Sensibilitetstest kan ge både falska positiva och falska negativa svar. Man kan isolera tanden med strips och gärna börja testa på granntänderna så vet patienten hur det ska kännas och man får ett referensvärde, för värdet i sig är oviktigt. Det är bakterierna som orsakar reaktion i kroppen, nekros utan mikroorganismer vållar inga problem. Då vi ser en "svart fläck" apikalt på röntgenbilden kan det vara apikal parodontit (granulom/abscess: 75%), cysta (19%, läks om rotbehandlingen lyckas), ärrläkning (5%), eller annat (1%); i värsta fall en metastas hos en cancerpatient. Det kan också vara pågående läkning, tillfällig vidgning t.ex. i samband med bruxism eller normal anatomi (foramen mentale, kärl, märgrum). Det finns sällan en absolut sanning gällande diagnos, men Lisbeths devis är: utan diagnos - ingen behandling. Anamnesen är viktig; låt patienten berätta. Kariesindikator kan hjälpa för att bedöma frakturlinjer.

Kavumpreparation och anatomi

Från röntgenbilden kan man bedöma avståndet från ocklusalytan till kavum och se tandens lutning, och komma ihåg att med en protetisk krona är kronans lutning inte alltid samma som rötternas. Vid emalj-cementgränsen är avståndet från pulpan till tandens yttre kant konstant, så man kan använda ficksonden som hjälp för att orientera. I övre sexor bildar kanalerna en triangel och om det finns en mesiocentrisk (mb2) kanal, är den mesialt och palatinalt om mesiobuccala kanalen, hur långt palatinalt den är varierar dock. I nedre molarer kan man tänka sig en mittlinje mesialt-distalt genom kavums golv, och då är mesiala kanalerna på en vinkelrät linje mot mittlinjen, den ena lika långt ifrån mittlinjen som den andra. Om det finns en distal kanal, ligger den på mittlinjen. Kanalerna är alltid i övergången mellan golv (grått) och vägg (vit), alltid i ett hörn eller vinkel. Genom att avlägsna alla gamla fyllningar får man bättre insyn och försäkras om att inga otäta fyllningar blir kvar, samtidigt kan man lättare bedöma restaureringsmöjligheterna. Sträva efter "Straight Line Access" för att komma bra åt och minska risken för filfraktur. Linjerna behöver inte vara parallella med varandra, bara man kommer rakt ner i varje kanal.

Behandling av akuta fall och apikal kirurgi

Om pulpan exponerats via kariesat dentin, är prognosen bättre med rotbehandling än med överkappning. Vid akutbehandling av pulpit och det inte finns tid för en fullständig instrumentering rekommenderas att endast avlägsna kronpulpan och förse tanden med ett täckförband. Man bör inte göra någon akutrens/vispa med en fil, för man kan få in mikroorganismer och mosad pulpa är lättare att äta för bakterier. Som Thomas Kvist uttryckte det; vi vill inte ha någon pulpafärs. Är det fråga om akut apikal parodontit och det finns var (eller pus som svenskarna säger) som man inte får ut genom incision av abscessen, får man gå ner med filen för att få ut det genom rotkanalen. Om endast pulpavävnaden i kronan avlägsnas vid en akutbehandling bör man undvika att applicera kalciumhydroxid i kavums botten. Vid pulpit (vital pulpa) finns risk för sekundärdentinbildning och vid nekrotisk infekterad pulpa fås endast en lokalt bakteriedödande effekt närmast inlägget. Pellets ska man inte heller använda; täckförbandet får en reducerad höjd mot ett sviktande underlag och det blir alltid någon fibertråd som står ut och den fungerar som en motorväg in för bakterier.

En rotfylld tand med apikal parodontit gör man i allmänhet revision på (uusintajuurihoito) först och resektion (apikal kirurgi med retrograd fyllning) vid behov. Om det är hög risk för komplikationer, t.ex. en krona på en nedre incisiv, eller en trådsml kanal, kan man göra en retrograd fyllning som första. Vi diskuterade också att endodonter hellre än kirurger borde göra apikal kirurgi.

Instrumenteringsdjup

Metoder vi kan använda för att bestämma instrumenteringsdjupet är apexmätare (i Sverige foramenlokalisator), röntgen och riktgivande är också taktilitet, d.v.s. att det känns som ett naturligt stopp på förväntat djup. Enligt Lisbeth är det bara i enstaka fall som apexmätaren inte fungerar. Vanliga felkällor är att kanalen inte är koronalvidgad (till 2/3 av kanalens längd, vilket också möjliggör effektiv spolning direkt), att det finns vätska mellan kanalerna, salivläckage, filen är i kontakt med metall, filen når helt enkelt inte tillräckligt nära apex. Andra orsaker kan vara att det saknas apikalt stopp, alternativt att man har en fil med för liten diameter i förhållande till kanalens diameter. Mätaren anger det trångaste stället och instrumenteringsdjupet ska då vara 0,5-1 mm mindre. Det är viktigt att veta hur ens mätare fungerar.

Rotkanalsystem, mikroorganismer och lyckade rotfyllningar

Vi fokuserar ofta på att få fyllningen 0,5-2 mm från radiologiska apex, men aseptiken glöms lätt bort. Kofferdam förbättrar aseptiken, patientsäkerheten och prognosen. Mikroorganismerna finns huvudsakligen inne i rotkanalerna och det är egentligen bara i akuta fall de finns periapikalt. Maskinell preparation har ökat andelen optimala rotfyllningar, men andelen dåliga har inte sjunkit. 30-50 % av fyllningarna blir optimala och lika stor andel av rotbehandlade tänder har apikal parodontit. En orsak till att lyckandefrekvensen inte stigit kan vara att vi idag behandlar allt fler molarer vilka ofta har ett mer komplicerat rotkanalssystem än övriga tänder. En annan möjlig förklaring kan vara att det går för snabbt; spolvätskorna hinner inte döda bakterierna i rotkanalsystemet. Vi kommer helt enkelt inte åt bakterierna bara med instrumentering. Kanalerna är sällan runda och fast vi talar om hur många kanaler en tand har, finns det ofta i verkligheten anastomoser, apikala delta, förgreningar och fusioner. Så egentligen är det bara 65-75% av kanalerna vi kommer åt med instrumentering. Det finns dessutom 70 000 dentinkanaler per kvadratmillimeter - med bakterier i.

Spolvätskor och inlägg

Vid apikal parodontit är det lika effektivt att fylla tanden vid första besöket som vid andra, förutsatt att man har tid att göra det ordentligt, tanden är symptomfri och det inte föreligger någon fistel eller svullnad eller kommer var ur kanalen. Om man fyller tanden vid första besöket, ska man enligt svenska rekommendationer låta desinfektionsmedel vara i en stund, t.ex. 5% jodjodkalium eller jodsprit som har ett brett antimikrobiellt spektrum i 10 minuter eller 2% klorhexidin i 2-5 minuter. Vid två besök används kalciumhydroxid som inlägg mellan behandlinggångerna. Kalciumhydroxid har högt pH (12), är antimikrobiellt, långtidsverkande och fungerar som "space holder". Kalciumhydroxidinlägget ska få vara i minst en vecka. Lisbeth gav tips på hur man kan använda lentulo för att applicera sealer, men samma metod kan också användas för kalciumhydroxid, d.v.s. man går ner till instrumenteringsdjupet, backar 1-1,5 millimeter och startar sedan motorn för att minska risken för fraktur.

Natriumhypoklorit löser upp protein och bakterier. Tid, omrörning, kontaktyta, temperatur och koncentration påverkar effekten, men det hjälper inte att bara låta hypokloriten vara stilla i en längre tid; "jonerna har gjort sitt". I Norden används oftast 0.5-3% natriumhypoklorit. Det tycks inte föreligga någon tydlig skillnad i den antimikrobiella effekten mellan de olika koncentrationerna. EDTA löser upp organiskt material och tar bort smear layer, men ska inte vara i mer än en minut, annars skadar den kanalväggarna. Problemet med klorhexidin är att det reagerar med både natriumhypoklorit och EDTA. Med

hypoklorit blir föreningen toxisk och täpper till dentintubuli, medan EDTA bildar fällning. Syftet med rotfyllningen är att förhindra infektion via koronalt läckage, inflöde av näringämnen apikalt och koronalt, att ha en antibakteriell effekt och stänga in eventuella överlevande bakterier. Sealerns uppgift är att fylla ut ojämnheter och fungera som adhesion mellan kanalväggen och kärnmaterialet, oftast då guttaperka, som består av guttaperka 18-20%, zinkoxid 60-70%, kontrastmedel och vax. Enligt studier är guttaperka okej för latexallergiker.

Maskinell instrumentering och ny teknik

Man kan inte säga vilket filsystem som är bäst, utan den relevanta frågan är vilket system som passar en själv bäst och att komma ihåg att inget filsystem kan kompensera dålig aseptik. Oberoende av filsystem ska man alltid gå med en tunn fil, som K15, först för att bilda glidbana. Med tiden har de maskinella filarnas frakturnrisk och inskrivningseffekt minskat, medan flexibiliteten och elimineringen av debris har ökat. Filarna har blivit färre och mer följsamma och legeringarna har utvecklats. De är nuförtiden ofta sterilförpackade och pappers- och guttaperkastiften är anpassade till filarna.

CBCT (på finska KKTT), mikroskop, ultraljud och biologiska material som MTA, Biodentin och biokeramiska sealers underlättar diagnostik och behandling. Med CBCT kan man utreda periradikulär patologi, rotkanalsanatomik, perforationer, resorptioner och rotfrakturer. Det är osäkert hur mycket strålning man får av CBCT, så man ska ta bilder bara om det påverkar ens beslut. Med mikroskop är det lättare att hitta kanaler, inspektera sprickor, laga perforationer och få bort frakturerade instrument. Redan lappar med ljus är till stor hjälp med sin 2-3 gångers förstoring, medan mikroskopet har en förstoring på 3-17 gånger. Med ultraljud kan man putsa kavum och få spolningen effektiviserad genom kavitation och ökat vätskeflöde. Det finns skilda apparater, men för effektivare spolning kan man också använda en vanlig liten fil och få den att vibrera med en parodontologisk ultraljudsspets (kanske inte den nyaste man har) utan vattenkylning. Biokeramiska sealers med trikalciumpilikat har utvecklats från MTA. De är biokompatibla, antibakteriella, flyter bra, stelnar av den naturliga fukten i kanalen, krymper inte och har hög radiopacitet.

Sammanfattning

För att rotbehandlingen ska lyckas är det viktigt att analysera fallet (och vid behov remittera), ta bort gamla fyllningar, tänka på kavumpreparationen, komma ihåg aseptiken, göra en rotfyllning av god kvalitet och en tät koronal förslutning. Den senaste och dyraste utrustningen är ingen garanti för att lyckas; det är mikroorganismer det handlar om. Till sist påminde Lisbeth oss om att en väl utförd endodontisk behandling har god prognos.

Texten är granskad av Lisbeth Dahlström

Ina Rönnberg

PRESSNÄMNDENS ÅRSBERÄTTELSE

Under verksamhetsåret 2018 har Ann Nordlund-Törnqvist haft uppdraget som pressnämndens ordförande och Ina Rönnberg har varit årsboksredaktör. Marina Aschan har fungerat som bibliotekarie.

Två artiklar har under verksamhetsåret publicerats i Finlands Tandläkartidning:
12/2018: Allmänmedicin för tandläkare, internatkurs på Hanaholmen den 21.-22.9.2018, text: Ole Theisen, foto Ann Nordlund-Törnqvist.

1/2019: Bättre äldretandvård är en stor utmaning. Referat av professor Lars Gahnbergs föreläsningar "Allt fler tänder på äldre" och "Dental caries in the elderly patient - a challenge for the dental team." Tandläkardagarna 23.11.2018, text Ann Nordlund-Törnqvist.

Samarbetet med redaktionen för Finlands Tandläkartidning, Finlands Tandläkarförbund och Finska Tandläkarsällskapet Apollonia har varit gott. Pressnämndens ordförande deltog den 19.10.2018 i Tandläkartidningens redaktionsmöte och bevakade Tandläkardagarna den 22.-24.11.2018.

Ann Nordlund-Törnqvist

EKONOMIKOMMITTÉNS ÅRSBERÄTTELSE

Ekonomi har under året skötts av Ulrika Sundén ordförande, Erik Pohjola, Anders Bergman, Thomas Åberg och Ann-Katrin Viertola i ekonomikommittén. Bjarne Lindström från Bokföringsbyrå Tärnan Ab har skött om bokföringen. CGR-revisor Thérèse Haldin-Holmström från Revico Grant Thornton Oy har bistått i bokförings- och bokslutsfrågor. Tina Ropponen från Aktia Private Banking har rådgivit när det gäller förmögenhetsförvaltningen. Styrelsen har deltagit i beslutsfattandet gällande ekonomin.

Värdepapper

Portföljens sammanlagda marknadsvärde i slutet av året uppgick till 3,9 miljoner euro. **"Fondernas värde ha ökat med avkastningen från placeringarna 19.937,17 och minskats med nedskrivningar av placeringarnas anskaffningsvärden 57.850,44. Fondernas värde alltså netto minskat med 37.913,27."** De placeringar som gjorts under tidigare år har bidragit till att hålla avkastningen på en god nivå. Aktieplaceringarnas andel i portföljen är fortfarande hög. Dividend- och ränteutdelningarna har i år varit på samma nivå som förra året. Regina Weckström-Lundqvists fonds avkastning var 26 336 euro. Avkastningen från placeringarna var 172841,70 euro. Fonderna har gottskrivits med 750 euro.

Avkastningens användning

Verksamheten har bibehållits på samma nivå som förra året, sparsamhet har iakttagits. Resebidrag och stipendier har delats ut enligt ansökan. Medlen ur Regina Weckström-Lundqvists fond användes bl.a. till att sponsora allmänna möten, kursplanering, kanslikostnader, Tandems underhåll och till juniorverksamhetens kostnader

Stipendier och pris

Resestipendier för resor utanför Skandinavien, 850 euro, har beviljats:

Ole Theisen, för deltagande i " Microsurgery training", 16-17.4.2018, USA, Philadelphia

Mark Lindholm, för deltagande i " EuroPerio 9", 20-23.6.2018, Amsterdam, Nederländerna

Johanna Ritari, för deltagande i " EuroPerio 9", 20-23.6.2018, Amsterdam, Nederländerna

Tina Nyman, för deltagande i "European Orthodontic Society, EOS 2018 Congress" 17-21.6.2018 i Edinburgh, Skottland

Kaj Rönnerberg, för deltagande i " European Association for Dental Public Health" 18-20.10.2018, Mallorca, Spanien

Mikael Skogman, för deltagande i " International Association for Disability and Oral Health" 31.8-2.9.2018, Förenade Arabemiraten, Dubai

Ann-Mari Le Bell-Rönnlöf, för deltagande i " 42nd Annual conference of the European Prosthodontic Association (EPA) and EPA-SEPES joint meeting" 13-15.9.2018, Spanien, Madrid.

Inga resestipendium för resa inom Skandinavien, 450 euro, har beviljats detta år.

Under årsfesten i januari delades två forskningsstipendier á 5000 euro ut åt My Blomqvist och John Liljestränd.

Thorax årsfest understöddes med 400 euro (annons i programbladet) THLKS årsfest understöddes med 200 euro (annons i programbladet), Hammaslääkietieteenkandidaattiseura - Odontologiekandidatföreningens årsfest understöddes med 300 euro.

Ulrika Sundén

FESTKOMMITTÉNS ÅRSBERÄTTELSE

Festkommittén har under året bestått av Ina Rönnerberg ordf., Raoul Hannus, Lisa Grönroos. Det nya i festkommitténs verksamhet för i år har varit att Annemarie 'Manda' Kalén-Michelsson nu hjälper till med månadsmötesarrangemangen och agerar värdinna. Dessutom har ett elektriskt vattenbad anskaffats för att hålla maten varm.

Familjejulfest 15.12.2018

Raoul hade igen pyntat Tandem så fint till jul då vi, 14 vuxna och fyra barn, samlades för julfest. Efter månadsmötet åt vi traditionell julmat med bland annat sill, gravad lax, rosolli, svampsallad, lådor, köttbullar, skinka och fruktkompott. Det splittrerna elektriska vattenbadet visade sig hålla maten varm fint. De vuxna fick sedan slå sina kloka huvuden

ihop i en julfrågesport, medan Monika läste saga för barnen, varefter de fick leta upp varsin julklapp under granen.

Ina Rönnberg

ANMÄLAN

Odontologiska Samfundet i Finland har anmält sin styrelse till följande organisationer: Federation Dentaire Internationale, American Dental Association, Bundesverband der deutschen Zahnärzte, Nordisk Odontologisk Förening, Dansk Tandlægeforening, Tannlæknafélag Íslands, den Norske Tannlegeforening, Sveriges Tandläkarförbund, Svenska Tandläkare-Sällskapet, Göteborgs Tandläkarsällskap, Sydsvenska Tandläkare-Sällskapet, Finlands Tandläkarförbund, Finska Tandläkarsällskapet Apollonia, Helsingin Seudun Hammaslääkärit-Helsingforsregionens Tandläkare r.y., Suomen Naishammaslääkärit, Terveyskeskushammaslääkäriyhdistys, Vasa Tandläkarsällskap, Västra Nylands Tandläkarförening-Länsi-Uudenmaan Hammaslääkäriyhdistys, Östra Nylands Tandläkarsällskap-Itä-Uudenmaan Hammaslääkäri-seura, Finska Läkaresällskapet, Hammaslääketieteenkandidaattiseura-Odontologiekandidatföreningen.

FÖRTROENDEUPPDRAG

Monika Bök har varit Samfundets representant vid FDI:s kongress samt deltagit i Nordiskt ordförandemöte i Köpenhamn.

UPPVAKTNINGAR

Följande medlemmar har uppvaktats på bemarkelsedagar: korresponderande medlemmarna: Albert de la Chapelle, K.G. Olsson, Jan Fornell, Ola Fernberg, Mona Nordberg, Jarkko Hietanen samt ordinarie medlemmarna: Carl-Erik Bengelsdorff, Pirkko Mäkinen, Gertrud Nordman, Sven-Jarl Stenberg, Sol-Britt Holmqvist-Husu, Lilian Andtbacka-Nykvist, Katariina Hakola, Greger Cederberg, Kurt Holmström, Agneta Nordling, Marianne Pettersson, Tina Granbacka, Harriet Creutz, Atila Samaletdin, Brita Weckström, Ann Nordlund-Törnqvist, Ilse Moring, Inger Åström, Leena Paloheimo, Henrik, Jansson, Kaj Karlsson, Kerstin Nyberg, Maj-Britt Aschan, Anders Bergman, Marina Merne-Grafström, Kari Aarni, Olav Tuxen Borlaug, Gustav Stude, Gustaf Segercrantz, Fred Andersson, Kari Rintala, Anna-Maria Backlund, Christian Creutz, Elina Timgren.

UTMÄRKELSER

Vid årsmötet 27.1.2018 kallades Tom Pettersson till korresponderande medlem och Marina Kuhlefelt erhöll Samfundets förtjänsttecken nr 37.

Kamratskapstallriken överräcktes åt Marina Aschan vid årsfesten 27.1.2018.

På självständighetsdagen 6.12.2018 tilldelades professor emeritus Jukka Meurman Kommendörstecknet av Finlands Lejons Orden. Kaj Rönnberg tilldelades Riddartecknet av I klass av Finlands Lejons Orden.

SLUTORD

Vårt åttioandra verksamhetsår lider mot sitt slut och vi kan blicka tillbaka på ett år då Samfundet erbjudit sina medlemmar ett digert och varierande program.

Även detta år, har kursnämnden lyckats hitta inspirerande och duktiga föreläsare. Vi har fått våra kunskaper i parodontologi, endodonti och allmänmedicin uppdaterade. Kurserna har varit en samlingsplats för samfundisterna och kännetecknats av en familjär stämning, där vi har lärt oss mycket genom att fråga och diskutera. Internatkursen på Hanaholmen i september svarade mot den ökade efterfrågan av allmänmedicinskt kunnande, som många tandläkare upplever sig behöva. Potpurri kräver god planering för att bitarna skall passa ihop och samtidigt ge en balanserad helhet. Allmänmedicinsk potpurri lyckades med detta, för vilket vi har speciellt kursens ansvariga arrangör Lisa Grönroos att tacka.

Med stor glädje har vi kunnat konstatera att våra juniorer i större utsträckning än tidigare hittat fram till Samfundets evenemang. Juniorkvällen på Room Escape i oktober lockade 17 juniorer och av det glada sorlet att döma trivdes juniorerna i varandras sällskap och dylika samkväm har sin beställning, och är ack så viktiga för Samfundets framtid.

Rekryteringen av sökande till studier i odontologi har denna höst igen tagit fart då nio juniorer besökte svenskspråkiga gymnasier runt om i Finland och gjorde reklam för studier i odontologi. Hoppas arbetet bär frukt. På hösten 2018 antogs fem svenskspråkiga studenter till den odontologiska studielinjen vid Helsingfors universitet. Detta kan ses som ett fint resultat eftersom man denna höst för första gången ordnade en samintagning till samtliga medicinska fakulteter i landet. Ingen kvot hjälpte de svenskspråkiga sökandena detta år och Helsingfors universitet hade som väntat de högsta poänggränserna. Studerandena kan fortsättningsvis studera på den svenska studielinjen, där undervisningen i mån av möjlighet ordnas på svenska.

Månadsmötena har inte varit så välbesökta. Stämningen har ändå varit mycket god och kamratskapen har frodats i de mindre sällskapen. Annemarie Kalén-Michelsson har hjälpt till med att duka, servera och städa undan på våra möten. Hon har varit till stort stöd för festkommittén.

Styrelsen har skött kontakterna till tandläkarföreningarna i hemlandet, Norden och även globalt. Samfundet representerade Finland tillsammans med Förbundet på FDI, som ordnades i Buenos Aires, Argentina den 2-8.9.2019.

OSF hade även detta år ett eget bås på Föreningarnas torg, som andra året i rad ordnades på Tandläkardagarna i Helsingfors den 22-24.11.2019. Samfundet arrangerade en frågesport med lotteri, där huvudvinsten var en "Samfundsgrön" Poni cykel. 67 tandläkare besvarade frågor om OSF under de tre dagarna. Lotteriet vanns av vår egen medlem, Nina Närvänen. Samfundet fick synlighet på Mässan; cykeln med den färggranna blombuketten fångade mångas uppmärksamhet.

Pressnämnden har publicerat ett par artiklar i Tandläkartidningen, vilka gett vår förening värdefull PR.

Styrelsen och alla funktionärer som deltagit i planeringen av verksamheten får vi tacka för det utbud av program som Samfundet erbjudit sina medlemmar.

Samfundet kännetecknas av öppenhet, värme och gott kamratskap. Vi välkomnar våra medlemmar att åtnjuta den goda stämning som råder på våra kurser och möten.

Monika Böök